

A NÉMET EGYSÉG

A német gazdasági fellendülés – Poroszország vezető szerepe:

- 1834. Német Vámshövetség (Ausztria kimarad)
- a nagyarányú gazdasági növekedés főleg a rajnai tartományokra volt jellemző
- kedvező adottságok: Ruhr-vidék, Szilézia: kőszéntelepek
- itt: ipari forradalom lezajlása - európai jelentőségű gépgyártás
- ezek a területek Poroszországhoz tartoztak
- rohamos iparosodás, egységes piac kialakulása – vasúthálózat
- vasúthálózat: Berlint és Hamburgot valamennyi német nagyvárossal vasút kötötte össze
- nagyfokú koncentráció: nagyvállalatok (Siemens-cég, Krupp művek)
- legmodernebb technika alkalmazása: 1866. Siemens cég: az első mélytengeri távközlési kábel lefektetése Amerika és Európa között
- mezőgazdaság: a jobbágyfelszabadítás itt érintetlenül hagyta a nagybirtokot (a jobbágyok úgy váltották meg magukat, hogy a földjeik egy részét átadták a földesúrnak)
- nagybirtokon: modernizáció
- köv.: a kisparasztkok tönkrementek – ezek: bérmunkásokká váltak
- köv.: van munkaerő a gyorsan terjeszkedő nagyipar számára (pl.: Krupp művek munkáslétszáma: 1848: 7 fő, 1873: 12 ezer fő)
- összefoglalva: a német területek gazdasági egysége megvalósult – ennek ellentmond: a politikai szétagoltság

A német egység előzményei:

- 1848. westfáliai béke: szentesíti az egykori Német-római Birodalom szétagoltságát
- 1815. Német Szövetség: 35 állam és 4 szabad város laza szövetsége
- Birodalmi gyűlés: kevés jogkör – elnöke: osztrák császár, de a szerepe csak formális
- 1834. Német Vámshövetség

A német egység két útja:

- „Nagynémet” egység : a Habsburg dinasztia és Ausztria vezetésével Ausztriában: abszolutisztikus kormányzat
- A nagynémet egység elképzelése: államok laza föderációja, amibe beletartozott volna Magyarország és Csehország is
- 1848-as kudarc köv.: Ausztria meggyengül – ezért:
- Ausztria célja ismét a német területeken a térnyerés –de nem sikerül, mert:
- soknemzetiségű birodalom
- Ausztria helyzete Európában gyengül:
- orosz szövetség elvesztése (krími háború)
- itáliai vereség: 1859. Solferino
- köv.: „Kisnémet” egység : Ausztria mellőzésével - porosz vezetéssel- Hohenzollern dinasztia
- Ausztria meggyengülésével a kisnémet egység híveinek a száma nőtt
- Poroszországban: alkotmányos monarchia
- A kisnémet egység valósult meg: Poroszország vezetésével, Ausztria kizárásával, protestáns ihletésű nemzetállamként

Bismarck tevékenysége (1862-től porosz kancellár).

- Poroszország: alkotmányos monarchia – a parlamentben nagy szerepe van a liberálisoknak
- német liberálisok: nehezen fogadják el a porosz vezetési stílust
- de: 1861. I. Vilmos – liberális reformok
- 1862. Bismarck kancellár: a junkerek tehetséges képviselője, konzervatív politikus
- tehetséges diplomata: Poroszország szentpétervári, majd párizsi nagykövete
- III. Napóleonról sokat tanult: hogyan kell a népakarat látszatának megtartásával, a társadalom kis részének megnyerésével, de lényegében diktatórikusan kormányozni.(manipuláció)
- Kinevezésének oka: porosz kormányválság a hadseregreform miatt
- Bismarck véghezviszi a liberálisok által ellenzett reformot, parlamenti felhatalmazás nélkül
- általános hadkötelezettség alapján, modern fegyverekkel felszerelt haderő
- A legmodernebb haditechnika alkalmazása: hátultöltős, vontacsövű fegyverek
- a hadsereg független a parlamenttől – nemesi származású tisztek vezetik
- ” A kor nagy kérdéseit nem beszédekkel és többségi határozatokkal döntenek el ... hanem vérrel és vassal.” (Bismarck)

A német egység megteremtése: lépésenként – diplomáciával és háborúkkal:

1864. schleswig-holsteini konfliktus:

- Dánia meg akarta szállni a két tartományt - eredetileg: perszonálunióban volt a két német hercegség és Dánia
- köv.: porosz-osztrák szöv. Dánia ellen: Bismarck propagandája: nem lehet megengedni, hogy német területeket szakítsanak el
- Dánia gyors veresége
- Schleswig: porosz, Holstein: osztrák terület
- Bismarck: nyíltan hirdette a porosz vezetésű egység megvalósítását – ehhez: Ausztriát le kellett győznie

Porosz-osztrák háború: 1866:

- A háború előkészítése:
- 1863. oroszbarát politika a lengyel felkelés alkalmával – orosz támogatás megszerzése
- III. Napóleon támogatását is megszerzi –Bismarck meggyőzi, hogy csak az északnémet területeket akarja egyesíteni és délnémet területeket is ígér neki
- Az osztrákok ellen beveti a magyar emigrációt és az olasz egységtörekvéseket is
- magyar légió szervezése: Klapka vezetésével – de: a háború után leszerelik
- és: Bismarck a Kiegyezés megkötését támogatja
- porosz támadás Ausztria ellen: 1866. július 3. Königratz(Moltke német vezérkari főnök): osztrák vereség
- Prágai béke: enyhe feltételek: (területeket nem követel Ausztriától)
- Csupán: porosz vezetésű német egység elismerése (köv: Ausztria nem fordul ellene 1870-ben)
- Velence átadása az olaszoknak (az olaszok Itáliában támadták meg az osztrákokat: Custoza –olasz vereség)
- 1867. porosz király vezetésével(az általános választójog alkalmazásával): Északnémet Szövetség létrehozása: első lépés a német egység felé
- A következő lépés: a délnémet államok Poroszországhoz csatolása és így az egység megteremtése
- Eőőkészítés:

- 1866-68. kereskedelmi szerződések a délnémet államokkal – FRO. érdekeit sérti
- Luxemburg – bár az átengedését ígérte Bismarck, mégsem tette- semleges lett

Francia-porosz háború: 1870.

- 1870. Franciaországot provokálja Bismarck- (emsi távirat)
- 1870. július 19. francia hadüzenet Poroszországnak
- Bismarck elérte Oroszország, Ausztria és Anglia semlegességét
- 1870. szept. 2. Sedannál (Moltke vezérkari főnök) vereség a poroszoktól: III. Napóleon fogságba esik
- ennek hírére a köztársaság kikiáltása Párizsban
- 1871. Párizs kapitulál – a német seregek előtt
- **1871. versailles-i béke:** megalázó - 5 milliárd frank hadisarc+Elzász-Lotaringia Németországhoz csatolása
- **1871. jan. 18. Német Császárság kikiáltása:** a versailles-i kastély tükörtermében kiáltják ki hivatalosan - I. Vilmost választják császárrá
- a délnémet államok csatlakozásával így megszületett a porosz vezetésű egységes Németország
- 1871. alkotmány:
- a birodalom vezetője a porosz király lett császári címmel (ő irányítja a birodalmi hadsereget és közigazgatást, minisztereket császár választja, akik neki felelősek).
- szövetségi szerkezet, régi államok megtartották államformáikat – 23 tartomány és 3 város szabad szövetsége
- Reichstag: Birodalmi Gyűlés - közös országgyűlés, amelyet általános választójog alapján választottak – törvényhozó hatalom
- Végrehajtó hatalom feje: kancellár
- Bundesrat: minden állam területe alapján képviseltette magát

A párizsi kommün és a munkásmozgalom helyzete

- Sedan után: FRO. Folytatta a háborút – de: vereségek – III. Napóleon Angliába emigrált
- A Harmadik Köztársaság megalakulása: Bordeaux
- Thiers-kormány aláírja a német (megalázó) békefeltételeket - 1871. versailles-i béke, nemzetőrség leszerelése
- De: a párizsi lakosság nem fogadja ezt el
- **1871. márc. 15.** Kommün kikiáltása a kormány ellenében
- kispolgári szocialisták vezetik: Kormányforma: 9 bizottság irányít (magyar Frankel Leó a közmunkabizottság elnöke), demokratikus centralizmus elvei érvényesülnek
- Intézkedések: Párizs védelme, üzemek állami ellenőrzése
- Vidék megszervezése és bevonása a kommünbe nem sikerül.
- Thiers a hazaengedett francia hadifoglyokat fegyverezi fel a kommünárok ellen.
- Máj. 21-re Thiers csapatai elérik Párizst és egy hét alatt ("véres hét") kifüstölik a forradalmárokat (Pere Lachaise temetőben a kommünárok először kivégzik túszaikat, majd ők esnek áldozatul az ellenfél golyóinak).
- Véres megtorlás vár a kommünben résztvevő emberekre.
- Értékelés: a katonai túlerővel szemben nem győzhetett a kommün, eszmei ellentétek voltak a vezetőik között.marxisták – anarchisták
- 1864. I. Internacionálé: itt is marxisták – anarchisták(Bakunyin) ellentéte
- marxisták: cél a proletárdiktatúra megteremtése
- elveti az állam intézményét

- a Kommün leverése után: az I. Internacionálé felbomlott a munkáesellenes fellépések miatt
- Megszületik a Harmadik Köztársaság Franciaországban, amely politikailag törékeny intézmény volt (1886. Boulanger tábornok puccs veszélye, 1893. Panama-botrány).

ÉRDEKESÉG: AZ „EMSI TÁVIRAT”

1870. júl. 2.

A sajtó kiszivárogtatja, hogy Bismarck ösztönzésére a spanyol trónra Hohenzollern Lipót főherceget jelölik, ami diplomáciai konfliktust robbant ki Németország és Franciaország között.

1870. júl. 6.

Franciaország tiltakozik a Hohenzollernek egyidejű uralma ellen Spanyol- és Poroszországban.

1870. júl. 12.

Az emsi tárgyalások után Lipót eláll a spanyol trónjelöltségtől. III. Napóleon "örökre szóló" visszalépést igényel (júl. 13.). Vilmos elutasító választáviratát Bismarck keményebbre hamisítja ("emsi távirat"). – köv.: III.Napóleon hadüzenete